"Εφθασε καὶ ἐφέτος ἡ μεγάλη ἡμέρα τῆς Χριστιανωσύνης, ἡ ὁποία διὰ τοὺς πολλοὺς παρέρχεται, δυστυχῶς, ὡς μία κοινὴ ἡμέρα. Χωρὶς ἀνάτασιν ψυχῆς. Εἴθε, αἱ ἐναπομένουσαι ἡμέραι διὰ τὰ Χριστούγεννα νὰ ἀποτελέσουν ἀφορμὴν ψυχικῆς ἀνακατατάξεως.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς Βηθλεὲμ εἰς ὅλων τὰς ψυχὰς ρίπτει τὰς ἀνακαινιστικὰς ἀκτῖνας του. Ἄς ἀνοίξωμεν τὴν θύραν τῶν καρδιῶν μας καὶ ἀσφαλῶς ἀγλαόμορφον καὶ λαμπρὰν θὰ διέλθωμεν τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ἡ ἠθικὴ κρίσις τῶν νέων καὶ ἡ εὐθύνη τῶν γονέων

Τοῦ Καθηγητοῦ κ. ΣΠΥΡΙΔ. Δ. ΜΠΙΛΑΛΗ

Γ' (τελευταῖον)

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαίνεται πλέον καθαρά, ὅτι οἱ κύριοι ὑπεύθυνοι καὶ αἴτιοι τῆς καταστροφῆς τῶν νέων εἶναι οἱ γονεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν ἀγωγὴν τῶν παιδιῶν τους, δὲν τοὺς δείχνουν τὸ καλὸ παράδειγμα καὶ ἐν ὀνόματι τῆς Ἐλευθερίας, τὰ ὁδηγοῦν πρόωρα νὰ λυώνουν εἰς τὰς φυλακὰς καὶ τὰ νοσοκομεῖα.

Ἐὰν θέλουν οἱ σημερινοὶ γονεῖς νὰ μὴ θερίσουν πρῶτοι τοὺς καρποὺς τῆς ἀφροσύνης τῶν παιδιῶν τους· ἐὰν θέλουν νὰ μὴ θρηνήσουν ἐπάνω εἰς ἐρείπια φρικτά, εἰς τσακισμένα ναυάγια, ἀλλὰ νὰ χαροῦν τὰ παιδιά τους εὐτυχισμένα καὶ στεφανωμένα εἰς τὴν ζωὴν μὲ τὸ παράσημον τῆς ἀρετῆς, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀλλάξουν ριζικὰ τὴν νοοτροπίαν τους ἐπάνω εἰς τὴν ἀγωγήν. Ἀλλὰ ποία ἀγωγή; Ἐκείνη μὲ τὰ πολλὰ («μὴ») καὶ τὰ πολλὰ («δὲν πρέπει») ἢ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας; ΟΧΙ.

Μία εἶναι ἡ ἀγωγή, πρέπει νὰ τὸ ἀναφέρωμεν καθαρά: Ἡ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ. Ἡ «ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου ἀνατροφή». Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὑπάρχει μία παρανόησις, ποὺ κυκλοφορεῖ ἀρκετὰ καὶ κάνει πολλοὺς γονεῖς διστακτικούς. Ἡ παρανόησις αὐτὴ εἶναι ὅτι ὁ χριστιανισμὸς καὶ ἡ ἐκκλησία, τ' ἀποβλακώνη τὰ παιδιά. Δημιουργεῖ δῆθεν καθυστερημένους καὶ ἀπόκοσμους ἀνθρώπους, ποὺ δὲν ἠμποροῦν νὰ χαροῦν τὴν ζωήν τους. Σφάλμα τρομερὸν καὶ ἀσυγχώρητον. Λόγια καὶ συκοφαντίαι ἐκμεταλλευτῶν καὶ διαφθορέων τῆς νεότητος. Διαστροφὴ ἀφελῶν καὶ ζαλισμένων ἀνθρώπων τῆς ἀρρωστημένης κοσμικῆς ζωῆς, ποὺ θέλουν συνοδοιπόρους εἰς τὴν ἐνοχὴν καὶ τὴν ἀνομίαν καὶ οὐδεμίαν ἔχοντες σχέσιν ἔστω καὶ μὲ τὴν ὀτοιχειώδη παιδαγωγικήν.

Ἐπειδὴ πολλοὶ γονεῖς σήμερον παρασύρονται ἀπὸ τὰ ἀνεύθυνα καὶ ἀντιπαιδαγωγικὰ συνθήματα, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι μόνον ἡ παρανόησις τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπὸ θρησκολήπτων ἀνθρώπων εἶναι δυνατὸν νὰ ὁδηγήσῃ εἰς καθυστέρησιν καὶ ἀντικοινωνικότητα, ὄχι ὅμως ἡ γνησία χριστιανικὴ ἀγωγή, ἡ ὁποία δημιουργεῖ τοὺς πλέον ἐπιτυχημένους καὶ ὁλοκληρωμένους ἀνθρώπους, ὅπως τὸν Μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον, τοὺς μεγαλυτέρους κοινωνικοὺς ἐργάτας, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὸν ἀντιπροσωπευτικὸν ἰδανικὸν τύπον, ἔχοντες σὲ ἀπόλυτον βαθμὸν ἁρμονίας τὸν συνδυασμὸν τῆς σοφίας καὶ τῆς ψυχικῆς καλλιεργείας.

Ἕνα παγκόσμιον νευρολογικὸν συνέδριον, ἀσχολούμενον μὲ τὴν νεότητα, εἰς τὸ τέλος τῶν ἐργασιῶν του διεκήρυξε: «Ἀποτρέπομεν κατεπειγόντως καὶ σοβαρῶς ἀπὸ οἱανδήποτε χαλάρωσιν τῆς πίστεως εἰς τὸν Χριστόν, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς νεολαίας».

Χαρακτηριστικὸν παράδειγμα ἐπίσης εἶναι τοῦ ἀθέου φιλοσόφου Γάλλου Διδερώ, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ σπίτι του ἐδίδασκε τὴν κόρην του τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Ὁ διακεκριμένος δημοσιογράφος καὶ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Παπακωνσταντίνου εἰς τὸ βιβλίον του «προβλήματα τῆς ἐποχῆς», γράφει: «Ὁ χριστιανισμὸς διαπλάθει χαρακτῆρας ἠρέμους, ἡμέρας, αἰσιοδόξους, χαρούμενους, ὑγιεῖς, ἀξιοπρεπεῖς, ἀνεκτικούς, εὐθεῖς, τιμίους, ἀγαπῶντας τὸν ἄνθρωπον καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ θρησκεία μας μὲ τὴν μεταφυσικὴν παρηγορίαν ποὺ προσφέρει καὶ τὴν ἐμψυχωτικὴν ἐπίδρασιν ποὺ ἠμπορεῖ ν' ἀσκήσῃ διὰ τῆς θεοτικῆς ἠθικῆς της, δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἀνεκτίμητον παράγοντα ἀπαλύνσεως τῶν τόσων δεινῶν τῆς ὑπάρξεώς μας».

Ἐὰν κανεὶς ἔχῃ τὴν ψυχολογικὴν ἱκανότητα νὰ μελετήσῃ σήμερον τὴν νεανικὴν ψυχήν, θὰ διαπιστώσῃ χωρὶς δυσκολίαν πὼς τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα, ποὺ ζοῦν ἀποξενωμένα ἀπὸ τὴν ζωογόνον καὶ εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶναι τύποι θρασεῖς, σκληροί, νευρωτικοί, ἀτίθασοι, προκλητικοί, ἄπονοι, φιλήδονοι, ἐρωτύλοι. Ἐνῶ, ἀντιθέτως, τὰ παιδιά, ποὺ τρέφονται καὶ παιδαγωγοῦνται μὲ τὰς αἰωνίους, οὐρανίους, ἀναλοιώτους χριστιανικὰς ἀληθείας, εἶναι λεπτὰ καὶ εὐγενικὰ εἰς τοὺς τρόπους, γεμᾶτα ἀπὸ αἰσθήματα ἀλτρουϊσμοῦ καὶ ἀγάπης, ἥρεμα, χαρούμενα, ἀξιοπρεπῆ, τίμια καὶ δημιουργικά.

Πρὶν νὰ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου, θεωρῶ ὑποχρέωσιν νὰ παραθέσω τὰς σκέψεις ἑνὸς σοφοῦ Ἱεράρχου, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ βιβλίον του «Μητὲρα — Δάσκαλος — Ἱερεὺς» γράφει: «Εἰς τὸ οἰκογενειακὸν περιβάλλον, τὸν σπουδαιότερον ρόλον στὴν ἀγωγὴ τοῦ παιδιοῦ τὸν παίζει ἡ μητέρα καὶ μάλιστα ἡ χριστιανὴ μητέρα. Αὐτὴ ρυθμίζει καὶ ἀπὸ αὐτὴν ἐξαρτᾶται ἡ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ἁρμονία τῆς ὑπάρξεως, ποὺ ἔφερε στὸν κόσμο. Οἱ γυναῖκες δὲν παρήγαγον κανένα ἀριστούργημα σὰν τὴν Ἰλιάδα ἢ τὴν Αἰνειάδα. Δὲν ἀνεκάλυψαν οὔτε τὴν Ἄλγεβραν οὔτε τὸ τηλεσκόπιον, οὔτε τὸ τηλέφωνον. Δημιουργοῦν ὅμως κάτι ἄλλο, ποὺ εἶναι ἀπείρως ἐξοχώτερον ἀπὸ τὶς ἀνακαλύψεις. Ἐπάνω εἰς τὰ γόνατά της ἡ μητέρα μορφώνει καὶ πλάθει τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι ἡ λεπτὴ ἐκείνη συναισθηματικὴ γυναικεία ὕπαρξις, ποὺ μὲ κατάλληλο τρόπο δημιουργεῖ μέσα στὸ σπίτι, ἐντελῶς ἀθόρυβα καὶ ὑπομονητικά, μιὰ γλυκειὰ ἀτμόσφαιρα, κατάλληλη γιὰ τὴν ψυχικὴ ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ. Εἶναι τὸ θερμοκήπιον καλλιεργείας ψυχῶν καὶ τὸ ἐργαστήριον δημιουργίας χαρακτήρων. Ἀπὸ τὸν ἄμβωνα τοῦ σπιτιοῦ μέσα στὴν ἀγκαλιά της τὴν ἱερὴ καὶ πάνω στὰ γόνατά της σὰν σὲ ναό, λαμβάνει κώρα μιὰ μύηση. Ἡ μύηση τοῦ νεαροῦ πλάσματος στὸ θαῦμα τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴν ἱέρεια τῆς ζωῆς, τὴν μάνα, ἡ ὁποία στὸ θερμοκήπιο τῆς οἰκογενείας γνωρίζει μὲ ἐπιμέλεια νὰ ξεριζώνῃ ἀπὸ τὸν κῆπο τῆς ψυχῆς τοῦ παιδιοῦ τὰ ἀγκάθια τῶν ἐλαττωμάτων του, γιὰ νὰ φυτέψῃ ἐκεῖ τὰ εὔοσμα καὶ δροσερὰ λουλούδια τῶν ἀρετῶν».

Μητέρες, εἶναι ἀνυπολόγιστος ἡ προσφορά σας. Μὴ προδίδετε τὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν σας. Ἡ κοινωνία περιμένει πολλὰ ἀπὸ σᾶς. Ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται ν' ἀναδείξετε τοὺς νέους θλαστοὺς καὶ χρυσοστόμους, οἱ ὁποῖοι θὰ παραλάβουν τὸν σημερινὸν πολιτισμόν, θὰ τὸν πλάσουν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ γνησίου χριστιανισμοῦ καὶ θὰ μᾶς δώσουν ἕνα νέο πολιτισμὸν διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἡ κοινωνία μας ἀπὸ τὰ σύγχρονα εἰδῶλα, διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ ὁ ταλαιπωρημένος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ ἄγχος, τὴν ἀγωνία καὶ τὴν σκλαβιά, ποὺ δημιουργεῖ ἡ σύγχρονος ἀθεΐα τῆς ἀδιαφορίας.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Δ. ΜΠΙΛΑΛΗΣ

ΕΠΙΠΛΩΣΕΙΣ ΜΕ ΔΟΣΕΙΣ Πατραϊκὴ Ἐπιπλοποιία Ο. Ε. Ἔπιπλα ἕτοιμα καὶ ἐπὶ παραγγελίᾳ, Ραπτομηχαναί, Ραδιόφωνα, ἠλεκτρ. κουζίνες, ψυγεῖα, Ἀμερικανοστρώμ. Πλατεῖα Ὑψηλῶν Ἀλωνίων κάτωθι Σταυριανοῦ, τηλέφ. 27—34, Πάτραι. Ἡ μεγαλυτέρα ἔκθεσις ἐπίπλων. Πρὶν ἀγοράσετε ἐπισκεφθῆτε μας. Ὅλα μὲ δόσεις.

ΣΤΟ ΓΟΛΓΟΘΑ ΤΩΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Τοῦ κ. ΣΤΕΦ. ΠΟΛΥΚΡΑΤΗ, καθηγητοῦ

Τὰ Καλάβρυτα γίναν κι' αὐτὰ ἕνας «Κρανίου τόπος», ἕνας τόπος ἐγκλήματος, ἕνας θεόρατος Γολγοθᾶς τῆς ἐσταυρωμένης Ἑλλάδος, ἕνας Γολγοθᾶς, ποὺ θυμίζει τόσο πολὺ τὸ Γολγοθᾶ τοῦ Χριστοῦ!

Εἶναι στὴ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος Σταυρὸς κι' Ἀνάσταση, δάφνες κι' ἀγκάθια· εἶναι στὴ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος ν' ἀναστιθίζεται ἀπ' τὴ στάχτη της καὶ νὰ φυτρώνῃ σὰν λουλούδι μεσ' ἀπ' τοῦ σεισμοῦ της τὰ χαλάσματα, νὰ ὑψώνεται σὰν ἄλλη αἰωνόβια ἐλπή, νὰ γίνεται δαυλὸς ἡ ρίζα της ἀπὸ τ' ἀστροπελέκια τοὐρανοῦ, καὶ νὰ πετάῃ σὰν ἔρθῃ ἡ Ἄνοιξη καινούργια κλωνιά, ἡ ρίζα ἡ Καψαλισμένη.

Ἦταν Μεγάλη Τρίτη τοῦ περασμένου Ἀπρίλη ὅταν, φτάνοντας στὰ Καλάβρυτα, ἕνας πελώριος σταυρός, ποὺ δέσποζε στὴν ἄκρη τῆς πόλεως, ξύπνησε μέσα μου κάτι παληὲς θύμισες τῆς μαθητικῆς μου ζωῆς. Ἤταν μνῆμες ἀπ' τὶς διηγήσεις τοῦ Χρίστου, τοῦ φίλου τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, ποὺ εἶχε ζήσει, παιδὶ τότε, τὴ τραγωδία τῶν Καλαβρύτων. Μοῦ εἶχε μιλήσει γιὰ τὴν ὀλέθρια ἐξόντωση ὁλοκλήρου τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ τῶν Καλαβρύτων, γιὰ τὴν πυρπόληση τῆς πόλεως καὶ γιὰ ὅλες τὶς φρικιαστικὲς σκηνές, ποὺ ἀκολούθησαν: γιὰ τὶς σκιὲς τῶν γυναικοπαίδων, ποὺ κινοῦνταν στὰ μαῦρα χαλάσματα σὰν ἀέρινα φαντάσματα κάτω ἀπ' τοὺς τσίγκους, γιὰ τὰ παιδιά, ποὺ πάγωναν στὴ γυμνὴ μητρικὴ ἀγκαλιά, γιὰ τὴ πεῖνα καὶ τὴ γύμνια καὶ τὴ παγωνιά, γιὰ τὴν ἐγκατάλειψη, γιὰ τὴ δυστυχία καὶ τὸ θρῆνο, γιὰ τὰ ἐρείπια καὶ τὸ χαλασμό, ποὺ θρονιάστηκαν στὴν ἄλλοτε χαρούμενη πατρίδα τολ.

Καὶ μοῦ ξανάρθαν οἱ θύμισες ἐκεῖνες στὴ μνήμη μου ὅταν βρέθηκα στὴ μαρτυρικὴ πόλη κι ἀν τίκρυσα τὸν πελώριο σταυρὸ τῆς ράχης τοῦ Καπῆ, ποὺ θύμιζε τόσο πολὺ τὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ κίνησα πρὸς τὸ λόφο τοῦ Γολγοθᾶ τῶν Καλαβρύτων νὰ προσκυνήσω τοὺς ἀθώους νεκρούς, νὰ ζήσω τὴ πιὸ σπαρακτικὴ ἀγωνία καὶ ὀδύνη, ποὺ γνώρισε ποτὲ ἡ φυλή μας· ν' ἀκούσω τὸ παράπονο τῶν δεκατετράχρονων παιδιῶν, ποὺ στὶς παρακλήσεις τους δὲν μπόρεσε νὰ λυγίσῃ ἡ ἀνθρώπινη θηριωδία· ν' ἀκούσω τὸν θρῆνον τῶν μητέρων, ποὺ χάσανε τὰ παλληκάρια τους καὶ νὰ ριγιάσω πατώντας τὸ αἱματόβρεχτο χῶμα τῆς ράχης ἐκείνης· νὰ ζήσω τὴν ἀγωνία τῶν ζωντανῶν, ποὺ πέθαναν χίλιες φορὲς ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους νεκρούς, καὶ ποὺ εἶδαν καὶ διηγήθηκαν στερνὰ τὴ συμφορά.

Ἀνέβηκα στὸ Γολγοθᾶ τῶν Καλαβρύτων στὸν τόπο τοῦ ἐγκλήματος, ποὺ ὀρθώνεται μεγαλόπρεπο καὶ ἀπέριττο μνημεῖο, ποὺ θέλει νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰ ἐρείπια τῶν Καλαβρύτων τοῦ 1943, ἐνῶ στὸ κέντρο βλέπει κανεὶς νὰ προβάλλῃ μέσ' ἀπὸ μαῦρο γρανίτη ἕνα χέρι καὶ κάτι ματία, ποὺ σοῦ προκαλοῦν φρίκη καὶ δέος καὶ ποὺ θέτουν στὸν κάθε προσκυνητὴ ἕνα καὶ μόνον ἐρώτημα: «Γιατί;» Τὸ ἐρώτημα τῶν ὑπερχιλίων ἀθώων νεκρῶν, ποὺ γίνεται πανανθρώπινο ἐρώτημα χωρὶς ἀπάντησιν, γιατὶ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου στὰ ματά μπροστὰ σὲ τέτοιου εἴδους τραγωδίες.

Κάθισα ὥρα πολλὴ συλλογιζόμενος τὶς μνῆμες τῆς φρίκης τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1943· κι ἔβλεπα μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τὰ γυναικόπαιδα νὰ σέρνουν τὰ κουρέλια τους μὲ τὰ ράκη τῆς ψυχῆς τους ἀνάμεσα στὰ χαλάσματα σὰ νυχτοπούλια, σὰ φαντάσματα. Τὰ ὀρφανεμένα παιδιὰ μὲ τσακισμένα τὰ φτερά τους καὶ μὲ τὸ φόβο στὰ μάτια νὰ σχηματίζουν τὴ καινούργια λεγεῶνα τῆς ὀρφάνειας, τὰ ὀρφανὰ τὰ πιασμένα ἀπ' τὴ ποδιὰ τῆς χαροκαμένης μητέρας, ποὺ εἶχαν τὴν πικρὴ μοῖρα ν' ἀντικρύσουν μὲ τὰ παιδικά τους μάτια ὅλη τὴν κτηνωδία τῆς ἀνθρώπινης θηριωδίας· μὰ πιὸ πολὺ συλλογιζόμουν τὰ παιδιὰ τῶν 14 χρονῶν, τῶν 15, τῶν 16, τῶν 17, ποὺ χάθηκαν πάνω στὸν ἀνθὸ τοῦ νεανικοῦ ὀνείρου, πάνω στὴ δροσιὰ τῆς νιότης καὶ στὴ δόξα τοῦ νέου ἀνθρώπου. Τὰ παιδιά, ποὺ χαίρονταν τὸ πρῶτο νεανικὸ πέταγμα στὸν οὐρανὸ τῆς ὀμορφιᾶς τοῦ Θεοῦ. Τὰ παιδιά, ποὺ δὲν ἔβλαψαν οὔτε μὲ ἔργα, οὔτε μὲ σκέψη κανένα, ποὺ μὲ τὴ δροσιὰ καὶ τὰ νειάτα τους ἀναζωογονοῦσαν τὴν σβησμένη ἐλπίδα τοῦ κουρασμένου πατέρα καὶ θέρμαιναν τὴ καρδιὰ τῆς μάνας. Αὐτὰ τὰ παιδιὰ μελετοῦσε ὁ νοῦς μου στὸν τόπο, ποὺ χάθηκαν, ἐνῶ κάποιος γκιώνης θρηνολογοῦσε ἀνάμεσα στὰ κυπαρίσσια τῆς ράχης τοῦ Καπῆ, καὶ ἡ καμπάνα τῆς καινούριας ἐκκλησιᾶς τῶν Καλαβρύτων ἐσήμαινε λυπητερὰ γιὰ τὴν Ἀκολουθία τῆς Μεγάλης Τρίτης, σφυχτοδένοντας ἔτσι τοὺς δυὸ μαρτυρικοὺς σταυρούς, τὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ Σταυρὸ τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι στὴ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος Σταυρὸς κι' Ἀνάσταση, δάφνες κι' ἀγκάθια· εἶναι στὴ μοῖρα της νὰ σωριάζεται σὲ ἐρείπια καὶ νὰ φυτρώνῃ στερνὰ σὰ λουλούδι μεσ' ἀπ' τοῦ σεισμοῦ της τὶς ρωγμές.

Πόσο δυνατά, ἀλήθεια, ἐκφράζουν τὴ τραγικὴ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος μερικοὶ στίχοι τοῦ Ἐθνικοῦ μας ποιητῆ.

«Μητέρα μεγαλόψυχη στὸ πόνο καὶ στὴ δόξα...» «ἄπειρους λάκκους ἄπειρους γεμίζουν οἱ νεκροί σου...» «Μά, ἐσύ, τὰ ἐρείπια γύρω σου κοιτᾶς χαμογελώντας».

—o—

Στὰ νεκρὰ παιδιὰ τῶν Καλαβρύτων

Ψάχνατε γιὰ οὐρανό
μὰ εἶχε στενέψει,
ζητούσατε τὸ φῶς μὰ εἶχε σβη- (στῆ,
χάθηκε, πάει καὶ τόνειρο,
κι ἡ δίψα, ἐγίνηκε φωτιά,
γιατ' οἱ ἠπηγὲς εἶχαν στερέψει!
Οἱ ἐλπίδες σας γυρίσανε στὸν (Ἅδη
καὶ μέσα στὸ ἀραχλο σκοτάδι
ὀδύρανταν μητέρες κι ἀδελφές!

★

Δίπλα στὸ σκοτωμένο σας πα- (τέρα
δίπλα στὸν ἀδελφό,
σᾶς θρῆκε ἡ σφαῖρα ἢ φαρμα- (κωμένη!
κι εὐθὺς σᾶς πέταξε ἡ ψυχὴ ἡ (πληγωμένη
νὰ πάη τὸ σύθρηνό στὸν οὐρα- (νὸ νὰ πῇ,
κι ὁ πόνος ἔσκιζε τὶς πέτρες,
γιατὶ δάκρυσε ἡ Παναγιὰ
ἀπ τὴν ὀδύνη τῶν μητέρων
στὴ Ράχη τοῦ Καπῆ!

★

Ποιὸς ἤθελε νὰ σᾶς τὸ πῇ

●——ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ 5ην ΣΕΛΙΔΑ

Βυζαντινὴ λαϊκὴ χειροτεχνία

Β'

Τέχνη καὶ λαμπρότητα παρουσίαζε ἡ βυζαντινὴ χειροτεχνία στὰ ἱερὰ ἄμφια. Ἀλλὰ ἀξιόλογα ἦσαν καὶ τὰ ὑφαντά, ποὺ εἶχαν στὴν καθημερινὴ ζωὴ οἱ λαϊκοὶ καὶ τὰ ἐχρησιμοποιοῦσαν γιὰ ἐνδύματα. «Κατάγραφα» τὰ εἶπαν. Δηλαδὴ γεμάτα ἀπὸ ζωγραφικὲς ἀπεικονίσεις καὶ παραστάσεις. Πρὸ πάντων τὰ ὑφάσματα τῆς τετάρτης καὶ πέμπτης ἑκατονταετηρίδος.

Ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴ μελέτη Πατερικῶν βιβλίων θὰ ξέρουν τὴν περίφημη περιγραφή, ποὺ κάνει ὁ Ἐπίσκοπος Ἀμασείας Ἀστέριος (380-390) γιὰ τὰ παραφορτωμένα ἀπὸ στολίδια καὶ ὑφαντὲς ζωγραφιές — ἀκόμη καὶ εἰκόνες — φορέματα τῶν πλουσίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀργότερα ὅμως, ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ πέμπτου αἰῶνα καὶ ὕστερα, οἱ Βυζαντινοὶ ἀπλούστευσαν τὶς διακοσμητικὲς παραστάσεις στὰ φορέματα, διετήρησαν ὅμως πλούσια καὶ ἀξιόλογη κεντητικὴ στὰ διάφορα ἄλλα εἴδη χειροτεχνίας, ὅπως πάρα κάτω θὰ δοῦμε. Ὅμως, θὰ πρέπει σύντομα νὰ ποῦμε πὼς εἶχε τόσον ἀναπτυχθῆ στὸ Βυζάντιον ἡ χειροτεχνία, ποὺ γιὰ νὰ ἐπαρκέσουν οἱ πρῶτες ὕλες, ἀναγκάζοντο καὶ ἐπρομηθεύοντο καὶ ἀπὸ ἄλλες ἑλληνικὲς πόλεις, ὅπως π.χ. ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἢ καὶ ἀπὸ ἀνατολικὲς χῶρες· Συρία, Περσία ἢ ἀπὸ ἐπαρχίες τοῦ τότε πανίσχυρου Βυζαντίου ὅπως ἦταν ἡ Ἀντιόχεια, ἡ Φοινίκη τῆς Κιλικίας, ἡ Βουλγαρία κ. ἄ.

Εἶχε δὲ ἀναπτυχθῆ μία ἀξιόλογη βιοτεχνία εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ οἱ ἔμποροι ἔβγαζαν ἕτοιμο ἐμπόρευμα καὶ τὸ μεταπουλοῦσαν στὰ Κράτη, ποὺ ἦσαν στὴν εὐρωπαϊκὴ περιοχή.

Ἀνεξάρτητα ὅμως μὲ τὸ τί γινόταν εἰς τὴν βιοτεχνίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τότε στὰ καλὰ χρόνια τοῦ Βυζαντίου, καὶ τῆς ἀκμῆς στὰ χρόνια — μὰ καὶ στὰ δύστυχα τῆς παρακμῆς καὶ τῆς σκλαβιᾶς ἀκόμη — τὸ κάθε σπιτικὸ εἶχε τὸ δικό του ἐργαστήρι. Καὶ ἦταν τιμὴ καὶ καύχημα στὴν κάθε βυζαντινὴ νοικοκυρά, καὶ ἦταν δόξα καὶ προίκα στὴν κάθε κοπέλλα «λαβεῖν πόκον, πλῦναι ξᾶναι». Νὰ πάρῃ δηλαδὴ τὸ ποκάρι, τὸ μαλλὶ νὰ τὸ πλύνῃ καὶ νὰ τὸ ξάνῃ καὶ φυσικὰ στὴ συνέχεια οἱ βυζαντινὲς ἔπρεπε «νὰ πιχειρίζονται τὴ ρόκκα καὶ λινάρι καὶ μαλλί. Νὰ κάθωνται στὰ σπίτια των νὰ κλώθουν (δηλ. νὰ γνέθουν) νὰ κεντοῦσιν». Νὰ καταπιάνονται μὲ τὰ λανάρια γιὰ τὰ μαλλιὰ καὶ τὰ δοξάρια γιὰ τὸ βαμβάκι, καὶ νὰ μπαίνουμε στὸν «ὑφαντικὸν ἱστόν», τὸ «ἱστάριον» ἢ «ἐργαλεῖον» ὅπως λεγόταν τότε ὁ ἀργαλειός, ὁ ὁποῖος, ὅπως μᾶς πληροφοροῦν τὰ βυζαντινὰ κείμενα, δὲν ἔλειπε ἀπὸ κανένα σπίτι, καὶ τὰ νυχτέρια μέσα σπὰ σπιτικὰ ἐργαστήρια ἐσυνεχίσθησαν καὶ στοὺς ὕστερους μαύρους σκλαβωμένους καιρούς. Φαντάζεται κανεὶς τί πλήθος καὶ τί ποικιλία ἀπὸ ἐργόχειρα, φροντισμένα μὲ πνεῦμα νοικοκυρεμμένο — γιατὶ ὄχι καὶ μὲ πλοῦτο καὶ ἀρχοντιά; θὰ εὕρισκε κανεὶς στὴν ἀπέραντη αὐτοκρατορία. Μὰ ὅμως, πῶς νὰ μιλήσῃ ἢ νὰ γράψῃ κανείς; Ποῦ νὰ στηριχθῆ γιὰ νὰ τὰ περιγράψῃ μὲ λεπτομέρεια; Στὰ λείψανα τῆς λαϊκῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς βυζαντινῆς Τέχνης;

Στὴν πατρίδα μας ἔχουμε ἐλάχιστα. Τὰ ἄλλα εἶναι διπλωμανταλωμένα στὸ Βατικανὸ καὶ στὰ ἄλλα μοναστήρια τῆς Εὐρώπης, καθὼς καὶ τὰ Μουσεῖα ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ ἔφθασαν ἐκεῖ εἴτε γιατὶ τὰ ἐσκόρπισε τὸ ἐμπόριο στοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, εἴτε γιατὶ τὰ ἔφεραν μαζί τους οἱ σταυροφόροι, οἱ «γιϊσουΐτες» κι' ἀκόμη — ὦ θρῆνος! ἡ βυζαντινὴ προσφυγιά. Μὰ καὶ βασιλοποῦλες καὶ πριγκίπισσες, στὰ καλὰ καὶ φωτεινὰ τὰ χρόνια ἔβγαζαν ἀπὸ τὴ βασιλεύουσα ἀμύθητα προικιά, προξενεμένες καὶ ἀποκαταστημένες σὲ ξένα Κράτη.

Ἔπειτα καταστροφὴ καὶ χαλασμὸ ἔφεραν οἱ Ὀθωμανικὲς καὶ οἱ ἄλλες Ἀσιατικὲς φυλές, ποὺ μαῦρες σελίδες ἔγραψαν στὴν φωτεινὴ μας ἱστορία.

Ἐκεῖνο ὅμως, ποὺ ἔγινε στὸν εἰκοστὸ αἰῶνα, εἶναι στίγμα γιὰ τὸν πολιτισμό. Γιατὶ ἄπονα καὶ ἀδιάντροπα ἄρπαξε πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀπομεινάρια τῆς ξακουστῆς τέχνης ἡ ντροπιασμένη λαθραία ἐξαγωγὴ ἔργων Τέχνης — ὅπως ἔχουμε δῆ κατὰ καιροὺς στὶς στῆλες τῶν ἐφημερίδων — ποὺ ἔκαμαν ἔμποροι καὶ ἀγιοκάπηλοι, πουλώντας ἔτσι οἱ δυστυχισμένοι «τὰ πρωτοτόκια ἀντὶ πινακίου φακῆς». Ντροπή! Καὶ ζημιὰ στὸ Ἔθνος. Φύλακες γρηγορεῖτε!!!

Ναὶ μὲν δὲν ἔχουμε πολλὰ λείψανα αὐθεντικῆς βυζαντινῆς χειροτεχνίας, θὰ προστρέξουμε ὅμως σὲ πολλὲς ἄλλες πηγές, ἀπὸ ὅπου θὰ βοηθηθοῦμε γιὰ τὴν μελέτη μας.

(Συνεχίζεται)

ΟΥΡΑΝΙΑ ΓΕΡ. ΛΑΜΠΑΤΟΥ

ΑΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΣΟΕ γιὰ ἔπιπλα, μὴ ξεχάσετε νὰ ἔλθετε τὴν ἔκθεσίν μας. Ἔπιπλα Δανέζικα, μοντέρνα καὶ κλασσικά. Εἴμαστε ἀσυναγώνιστοι. Μεγάλαι εὐκολίαι πληρωμῆς. Κων. Γαλιατσᾶτος Ἔκθεσις ἄνω μέρος Πλατείας Ὑψηλῶν Ἀλωνίων. Ἐργοστάσιον Κανακάρη 156, τηλ. 78—027.

"ΦΑΝΤΑΣΙΑ"

Τὸ ὄνειρο τοῦ γάμου ποὺ γίνεται πραγματικότης χάρις στὴν πιὸ ἄψογη ὀργάνωση σὲ νυφικά, μπομπονιέρες καὶ ὅ,τι ἄλλο ὡραῖο πλαισιώνει ἕνα τέτοιο χαρούμενο γεγονός.

"ΦΑΝΤΑΣΙΑ"

ΓΟΥΝΑΡΗ 45 — ΤΗΛ. 70—795 ("Εναντι Ο.Τ.Ε.)

ΕΥΠΡΟΣΔΕΚΤΑ ΔΩΡΑ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΑΧΑΪΑ - CLAUSS

ΕΙΣ ΠΟΛΥΤΕΛΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΝ

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΠΑΝΤΟΥ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ

Χ. ΡΩΜΑΝΟΣ

ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ 40 — ΠΑΤΡΑΙ

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 33—90

ΚΛΙΝΙΚΗ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ - ΟΥΡΟΛΟΓΙΚΗ «ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ»

Α. ΚΟΝΤΟΣΑΚΗ

ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

ΜΑΙΖΩΝΟΣ 20 — ΤΗΛ. 40—96

ΕΠΙΠΛΑ ΤΕΧΝΗΣ

ΚΡΕΒΒΑΤΟΚΑΜΑΡΑΙ — ΤΡΑΠΕΖΑΡΙΑΙ — ΣΑΛΟΝΙΑ

ΣΕ ΜΟΝΤΕΡΝΟΥΣ ΡΥΘΜΟΥΣ

ΜΕΓΑΛΑΙ ΕΥΚΟΛΙΑΙ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Β. ΚΑΡΑΘΑΝ